

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 137/2022-64

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky 1/ [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a sťažovateľa 2/ [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených Advokátskou kanceláriou JUDr. Zoltán Sťahula, s. r. o., Dunajská 6, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 20Cop/71/2020-936 z 29. júna 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 20Cop/71/2020-936 z 29. júna 2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo sťažovateľov na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 20Cop/71/2020-936 z 29. júna 2021 **z r u š u j e a v e c m u v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania **460,90 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 30. novembra 2021 domáhajú vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 41 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru rozsudkom krajského súdu, ktorý zmenil rozsudok okresného súdu o úprave výkonu

rodičovských práv a povinností k maloletým dvojčičkám [REDACTED] a [REDACTED]. Sťažovatelia navrhujú rozsudok zrušiť, vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať každému z nich finančné zadost'učinenie 1 000 eur.

II.

2. Manželstvo sťažovateľky 1 bolo rozvedené ešte v roku 2014 a v tom čase trojročné dvojčičky – sťažovateľ 2 a jeho brat [REDACTED] boli zverené do striedavej osobnej starostlivosti sťažovateľky 1 a ich otca. V roku 2017 podala sťažovateľka 1 návrh na zmenu tohto rozhodnutia tak, aby obe deti boli zverené do jej osobnej starostlivosti. Návrh odôvodnila tým, že otec súdne rozhodnutie nerešpektuje, deti si riadne a včas nepreberá a neodovzdáva. Keď sú deti u neho, nedáva ich do materskej školy ani na krúžky. Nerešpektuje pokyny lekárov a bez súhlasu matky ich zapísal do inej základnej školy. Jeden týždeň, keď boli deti u neho, jej oznámil, že deti u neho ostávajú, a keď prišla pred jeho dom, [REDACTED] za ňou ušiel a [REDACTED] za ňou už nepustil. Od tohto incidentu je [REDACTED] u matky a [REDACTED] u otca.

3. Zo súdom nariadeného znaleckého dokazovania vyplynulo, že otec nie je schopný zabezpečiť riadnu starostlivosť o [REDACTED]. Znalec oprel svoje zistenia o skutočnosť, že otec z psychologického hľadiska nezabezpečuje optimálnu starostlivosť, pretože nerešpektuje elementárny rodinný kontext [REDACTED], ktorý okrem toho, že je izolovaný od dvojčičky a matky, nenavštevuje školské zariadenie so svojím bratom, nevytvára si prirodzené rovesnícke väzby potrebné pre socializáciu. Naopak, musí sa prispôbovať špecifikám profesie otca. V štýle komunikácie otca je v porovnaní s matkou prítomná masívna jednostranná devalvácia osobnostných charakteristík a rodičovských kompetencií matky, ktorú otec navyše nevhodným spôsobom prezentuje aj v prítomnosti detí. Otec súčasne prezentuje vedomé odmietanie rešpektovať súdne rozhodnutie. Podľa výsledkov vyšetrenia mali byť deti v záujme stabilizácie rodinného prostredia zverené do osobnej starostlivosti matky a stretávať sa s otcom, pretože matka má lepšie osobnostné dispozície pre zabezpečenie ich výchovy, najmä z pohľadu rešpektovania ich vývinových potrieb a rešpektovania role druhého rodiča. Podľa znalca nie je v záujme detí, aby boli naďalej od seba separované, pretože trvalé rozdelenie súrodencov – dvojčičiek by nemalo optimálny dopad na ich harmonický osobnostný vývin a rodinné vzťahy. Preto netreba formalizovať momentálny patologický stav. Znalec dodal, že pri vyšetrení deti reagovali výrazne pozitívne na seba navzájom, bolo vidieť, že sa tešia zo spoločného stretnutia a že prežívajú deficit vzájomného kontaktu.

4. Okresný súd, vychádzajúc najmä z týchto záverov znalca, rozsudkom z 21. októbra 2019 zveril obe deti do osobnej starostlivosti matky, čo odôvodnil tak, že otec sebecky pristupuje k plneniu rodičovských povinností, keďže rozdelil deti a niekoľko rokov im bráni vyrastať spolu. Okrem toho [REDACTED] tri roky bráni byť žiakom základnej školy, za čo bolo proti nemu vedené trestné konanie a obcou bol uznaný vinným zo spáchania priestupku tým, že zanedbal starostlivosť o povinnú školskú dochádzku [REDACTED]. Okresný súd ďalej poukázal na to, že matka dáva záruku riadnej výchovy a starostlivosti o deti, a zdôraznil, že deti sú dvojčičky, ktorých prirodzeným právom je vyrastať spolu. Poukázal na to, že otec bráni stretávaniu detí, za [REDACTED] ani nechodí a nedomáha sa toho, aby sa s [REDACTED] aspoň občas videli. Podľa okresného súdu otec nerešpektuje prirodzený vývoj detí a súdne rozhodnutia.

5. Proti tomuto rozhodnutiu podal otec odvolanie. V priebehu odvolacieho konania 1. apríla 2021 otec absolvoval s [REDACTED] psychologické vyšetrenie, na ktorom psychologičke zadal otázky,

čo má zisťovať a k čomu sa vyjadriť. Z tejto správy vyplynulo, že aktuálny psychický stav ■■■ je značne stigmatizovaný posledným vývojom, keď bol konfrontovaný s núteným premiestnením k matke, čo v ňom vyvolalo úzkostné stavy, obavy a strach. Psychologička vyhodnotila, že aktuálne je pre ■■■ dominantným a jediným zdrojom istoty, porozumenia a radosti otec, u ktorého je emocionálne zakotvený a jeho životnú situáciu zhoršuje hrozba násilného odňatia z prostredia otca, s ktorým žije štyri roky. Otec je pre neho mienkotvornou osobou. Psychologička neidentifikovala žiadne znaky manipulácie dieťaťa, ktoré už vychádza zo svojich skúseností a pocitov. ■■■ je na otca fixovaný a súčasné premiestnenie z donútenia k matke, ku ktorej má aktuálne veľmi problematický vzťah, môže spôsobiť problémy v podobe útekov od matky a nenapraviteľnú ujmu na jeho psychickom zdraví. Násilné riešenie bude mať len kontraproduktívny efekt a nepovedie k očakávanej optimalizácii vzťahu k matke a trvalo poškodí nielen vzťah k matke, ale aj psychický stav dieťaťa.

6. Krajský súd ústavnou sťažnosťou namietaným rozsudkom z 29. júna 2021 rozsudok okresného súdu zmenil tak, že ■■■ zveril do starostlivosti matky a ■■■ do starostlivosti otca s tým, že styk upravil tak, že deti budú každý víkend od piatka do nedele a každú stredu tri hodiny poobede striedavo u jedného z rodičov. Krajský súd vychádzal z posledného vyšetrenia ■■■ a dospel k záveru, že nie je v jeho záujme zverenie do starostlivosti matky, a to s ohľadom na jeho psychické zdravie. Podľa krajského súdu určite je v najlepšom záujme detí, aby vyrastali spolu. No keďže tomu tak už dlhšiu dobu nie je, náprava musí byť postupná. Krajský súd vyhodnotil, že otec je ten, ktorý viac porušoval pravidlá. Zdôraznil, že deti sú obeť správania rodičov a nemôžu byť rukojemníkmi ich narušeného vzťahu. Ďalej krajský súd poznamenal, že stav v rodine nie je v záujme detí a nie je možné akceptovať, že súrodenci nielenže spolu nevyrastajú, ale ani sa nestretávajú. Podľa krajského súdu je nevyhnutné, aby sa obnovilo ich stretávanie, a je na rodičoch, ako sa postavia k výkonu rozhodnutia, ktoré treba realizovať bez hádok tak, aby sa rodičia naučili pozitívne komunikovať. To môže vzťahy napraviť a deti sa adaptujú na novú úpravu.

III.

7. Podľa sťažovateľov krajský súd neodôvodnil, z akého dôvodu absolútne neprihliadal na závery súdneho znalca ani na návrhy opatrovníčky, prokuratúry a Úradu komisára pre deti, ktorí sa zhodli na tom, že deti majú byť zverené do starostlivosti matke, ani nereflektoval na vyjadrenia ■■■, ktorý v konaní o výkon rozhodnutia 25. februára 2021 uviedol, že by mal záujem o striedavú starostlivosť. Sťažovatelia namietajú, že v správe od psychologičky absentuje vyjadrenie, aký dopad na psychiku má konanie otca na ■■■, či ako môže na neho i do budúcnosti vplývať odlúčenie od matky a brata. Rovnako namietajú, že psychologička sa nevenovala a neskúmala dôvody výrokov ■■■ na adresu matky. Nesúhlasia, že psychologička na rozdiel od súdneho znalca nepozorovala ■■■ v prítomnosti matky a brata a iba odpovedala na otázky, ktoré jej zadal otec.

8. Sťažovatelia vidia porušenie svojich práv v tom, že krajský súd rozhodol v rozpore so zisteným skutkovým stavom, bez náležitého odôvodnenia, ktoré by poskytlo odpovede na všetky podstatné skutkové a právne argumentácie, najmä na vzniknuté rozpory, ktoré sú podkladom pre právne posúdenie a závery krajského súdu. Namietajú, že krajský súd založil zmenu rozhodnutia okresného súdu výlučne na odôvodnení, že ■■■ by zverením do starostlivosti matky hrozila psychická ujma, a svoj záver o možných negatívnych dôsledkoch oprel krajský súd výhradne o správu

psychologičky, pričom toto vyšetrenie ani nebolo nariadené súdom. Sťažovatelia namietajú, že krajský súd uprednostnil vyjadrenia psychologičky z tohto vyšetrenia a považuje ich za dôveryhodnejšie ako spontánny názor ■■■■ vyjadrený pri výsluchu súdom za prítomnosti opatrovníčky a bez priamej prítomnosti otca.

9. Sťažovatelia sú toho názoru, že krajský súd neposkytol zdôvodnenie, prečo ochrana ■■■■ pred údajným potenciálnym dopadom na jeho psychiku prevažuje nad tým, že bude ponechaný v starostlivosti otca, ktorý dlhodobo porušuje jeho základné právo na vzdelanie, bráni mu v kontakte s matkou a s jeho dvojčatám a podľa nezávislého znalca manipuluje a degraduje pred ním rolu matky a jej výchovné schopnosti.

10. Sťažovatelia dodávajú, že krajský súd svojím rozhodnutím dal otcovi možnosť udržiavať tento patologický stav naďalej a otec tak má priestor deštruktívne pôsobiť na ■■■■ vrátane úplnej izolácie, keďže nenavštevuje základnú školu. Považujú za nelogické, že krajský súd sa domnieva, že otec bude rešpektovať jeho rozhodnutie, keď už niekoľko rokov prejavoval všetky atribúty, ktoré vedú k opačnému záveru, keď úplne ignoroval všetky súdne rozhodnutia, čo aj sám krajský súd vo svojom odôvodnení uvádza. Napokon poukázali na to, že psychika ■■■■ je rovnako zaťažovaná ako psychika ■■■■, a to práve v dôsledku absencie prítomnosti jeho brata, a je potrebné tento patologický jav čím skôr odstrániť tak, aby dvojčičky vyrastali spolu.

11. Krajský súd sa k ústavnej sťažnosti vyjadril tak, že senát rozhodujúci predmetnú vec konal a rozhodol na základe zisteného aktuálneho skutočného stavu veci, zopakoval a doplnil dokazovanie na pojednávaní a hodnotil dôkazy jednotlivo, ako aj v ich vzájomnej súvislosti a riadil sa pri rozhodnutí najlepším záujmom maloletých detí. V podrobnostiach odkázal na odôvodnenie napadnutého rozsudku.

12. Kolízny opatrovník sa ako zúčastnená osoba vyjadril, že ústavná sťažnosť je oprávnená, v plnom rozsahu sa stotožňuje s jej obsahom a pridrižiava sa svojich doterajších vyjadrení v danej veci.

13. Otec maloletých k ústavnej sťažnosti uviedol, že matkou uvádzané skutkové okolnosti nijako nevyplývajú z dokazovania, ostali len v rovine jej tvrdení a mnohé z nich boli vyvrátené. Podľa otca sa sťažovateľka po rozvode s realizáciou striedavej osobnej starostlivosti nikdy nezmierila a deti pravidelne tlmočili otcovi, že sťažovateľka ich proti nemu hypnotizuje. Otec po opísaní okolností súvisiacich s „únosom“ maloletého ■■■■ z jeho starostlivosti uviedol, že neodkladné opatrenie nariadené okresným súdom, v ktorom rozhodol o zverení oboch maloletých detí do osobnej starostlivosti sťažovateľky, nerešpektoval z dôvodu, že konanie o tomto neodkladnom opatrení malo byť pre prekážku litispencie zastavené. Otec zdôraznil, že konanie sťažovateľky, keď pred očami maloletého ■■■■ uniesla maloletého ■■■■, zanechalo na ■■■■ závažné psychické problémy. Otec ďalej skonštatoval, že dve psychologičky zastávajú názor, že ■■■■ je prioritne fixovaný na neho, preferuje ho a odlúčenie od neho by sa nepochybne negatívne podpísalo na jeho psychickom stave ako významný frustrujúci faktor.

14. Otec sa vyjadril aj ku znaleckému posudku, na základe ktorého rozhodol okresný súd. Jeho hodnota je podľa neho značne spochybnená jednak kvalitou znaleckého posudku, keď znalec bol v danom čase zapísaný v odvetví poradenská psychológia, a nie klinická psychológia. Uviedol, že všetky ostatné správy od odborníkov, ktorých bolo viac, pred zverení do starostlivosti sťažovateľky z dôvodu odmietavého postoja maloletého ■■■■ vystríhali a tento znalecký posudok

je jediný, ktorý sa priklonil v prospech zverenia maloletého ■■■ do matkinej osobnej starostlivosti. Po ďalšie, znalec sa vyjadroval k právnym otázkam, hoci to nepatrí do kompetencie znalcov. Otec tiež uviedol, že Ústav pre znaleckú činnosť v psychológii a psychiatrii v kontrolnom znaleckom posudku vyhodnotil, že znalecký posudok, na základe ktorého rozhodol okresný súd, bol nedôsledný, niektoré odpovede znalca na zadané otázky nekorešpondujú s výsledkami znaleckého vyšetrenia a niektoré formulácie v tomto posudku sa navzájom vylučujú. Dodal, že Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky dospelo tiež k záveru, že znalec nesprávne interpretoval výsledky testov, a názor znalca, že deti majú byť zverené do osobnej starostlivosti matky, nie je možné z obsahu overiť, nie je možné zistiť, akým spôsobom znalec odôvodnil postup, ktorým dospel k takémuto záveru.

15. Otec k právam maloletého ■■■ konštatoval, že sťažovateľka po celú dobu súdneho konania znemožňovala a stále znemožňuje otcovi a maloletému ■■■, aby sa stýkali a vytvárali medzi sebou väzby, a na druhej strane otec sa snaží vytvárať podmienky pre realizáciu kontaktu sťažovateľky s maloletým ■■■.

16. Otec je toho názoru, že krajský súd dostatočne zohľadňoval všetky dôkazy, ktoré v konaní vyšli najavo, a nemá dojem, že by niektorému z dôkazov bola prisúdená vyššia váha. Je toho názoru, že dôkazy, ktoré boli v konaní vykonané, konštantne potvrdzovali jeho tvrdenia a matkina procesná aktivita sa obvykle obmedzovala na verbálne popieranie jeho tvrdení. Podľa neho má sťažovateľka predstavu, že ■■■ bude zverený do jej osobnej starostlivosti, a ■■■ zas predstavu, že bude zverený do osobnej starostlivosti otca. Otec dodal, že krajský súd jednotlivé komponenty inštitútu najlepšieho záujmu dieťaťa zohľadnil dostatočne, v ich vzájomnej súvislosti a dospel k záveru, že názor maloletého dieťaťa, jeho emocionálne potreby, ako aj riziko narušenia jeho psychického stavu predstavujú vyšší podiel jeho záujmu, ako je podiel jeho záujmu byť zverený do osobnej starostlivosti matky. Preto je otec toho názoru, že k porušeniu sťažovateľmi označených práv nedošlo a z rozhodnutia odvolacieho súdu je zrozumiteľné, ktoré z vykonaných dôkazov súd vzal do úvahy a ako ich vyhodnotil. V závere svojho vyjadrenia otec uviedol, že najlepší záujem dieťaťa bol plne v súlade s princípmi právneho posúdenia maloletého prioritizovaný nad právami matky a odvolací súd vo svojom rozhodnutí hľadal a našiel spravodlivú rovnováhu medzi právom maloletého ■■■ na rodinný život a právom sťažovateľky a maloletého ■■■ na ich rodinný život.

IV.

17. V súvislosti so sťažovateľmi napádaným rozsudkom krajského súdu treba pripomenúť, že ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené

alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00).

18. Primárne je sťažnosť sťažovateľov založená na námietke, že k porušeniu ich práv došlo tým, že krajský súd vzhľadom na vykonané dokazovanie pri rozhodovaní o úprave práv a povinností k maloletým nedostatočne vyhodnotil záujem maloletých. Všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno toto ani iné základné práva obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich podstaty a zmyslu. Z tohto hľadiska musí všeobecný súd pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania (obdobne napr. III. ÚS 271/05, III. ÚS 78/07). Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (predovšetkým súdnej).

19. Podľa jedného zo základných princípov mimosporového procesu vyjadreného v čl. 4 Civilného mimosporového poriadku ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho najlepšom záujme. Inými slovami, objektívnym explicitne stanoveným zákonným kritériom pre rozhodnutie vo veci maloletého je záujem maloletého dieťaťa, čo korešponduje s podstatou a účelom základného práva maloletého dieťaťa na rodičovskú výchovu a starostlivosť a tomuto právu zodpovedajúcemu základnému právu obidvoch rodičov na starostlivosť a výchovu o svoje dieťa. Obsah týchto práv je homogenizovaný nielen v práve, ale súčasne aj v povinnosti na sústavnú starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývoj dieťaťa v zmysle § 28 ods. 1 písm. a) zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“). Pokiaľ teda ide o záujem maloletého dieťaťa, súd musí tento vyhodnocovať a zdôvodniť nielen mechanicky a formálne, ale s ohľadom na konkrétne okolnosti spočívajúce v danosti prípadne v absencii nielen technických podmienok na výchovu, starostlivosť a všestranný vývoj maloletého (bytové predpoklady, dochádzka do školy alebo na voľnočasové aktivity, lekárska starostlivosť a pod.), ale aj vzhľadom na emocionálne (či už pozitívne alebo negatívne) väzby maloletého ku každému z rodičov.

20. V danom prípade je rozhodnutie krajského súdu z hľadiska odôvodnenia najlepšieho záujmu maloletých založené iba na psychologickej správe psychologičky, ktorú zabezpečil otec, ktorá skonštatovala, že súčasné premiestnenie z donútenia k matke, ku ktorej má aktuálne veľmi problematický vzťah, môže spôsobiť problémy v podobe útekov od matky a nenapraviteľnú ujmu na jeho psychickom zdraví. Násilné riešenie bude mať len kontraproduktívny efekt a nepovedie k očakávanej optimalizácii vzťahu k matke a trvalo poškodí nielen vzťah k matke, ale aj psychický stav dieťaťa. Táto správa sa vôbec nezaoberá psychickým stavom maloletého ■■■■■, celkovou situáciou v rodine ani aké dôsledky na psychický stav maloletého ■■■■■ môže mať to, že nenavštevuje základnú školu a že sa vôbec nestýka so svojou dvojčičkou a matkou.

21. Vzhľadom na stanoviská kolízneho opatrovníka, prokuratúry a Úradu komisára pre deti, ktorí sa zhodli na tom, že deti majú byť zverené do starostlivosti matke, sa uvedený záver krajského súdu javí ako rozporuplný, pretože z neho nie je zrejmý reálny, vykonanému dokazovaniu korešpondujúci motív jeho rozhodnutia. Inými slovami, z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu nie je pre jeho adresáta čitateľné, prečo nerešpektoval znalecký posudok nariadený súdom

ani vyjadrenia ostatných inštitúcií a prečo zvolil radikálne rozdelenie maloletých dvojčiek namiesto napríklad režimu striedavej starostlivosti, keď o striedavú starostlivosť prejavil záujem aj maloletý ■■■■ Krajský súd ani vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti neodôvodnil, z akého dôvodu neprihliadal na závery súdneho znalca ani na návrhy kolízneho opatrovníka, prokuratúry a Úradu komisára pre deti. Okresný súd už pri svojom rozhodovaní vzal do úvahy to, že vzťahy v rodine sú narušené a vzťah sťažovateľky a maloletého ■■■■ je komplikovaný. Krajský súd však vôbec neodôvodnil, čo sa zmenilo od rozhodnutia okresného súdu do jeho rozhodovania v odvolacom konaní, že bol nútený rozhodnutie okresného súdu zmeniť a neprihliadať na rozsiahle dokazovanie na okresnom súde.

22. Krajský súd rovnako pri svojom rozhodovaní nevzal do úvahy to, že ďalším dôvodom zverenia maloletého ■■■■ do osobnej starostlivosti matky je fakt, že otec bol uznaný vinným z priestupku tým, že zanedbal starostlivosť o jeho povinnú školskú dochádzku. K tejto skutočnosti sa nevyjadril ani otec vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti. Krajský súd rovnako nezdôvodnil, na základe čoho predpokladá, že spolupráca medzi rodičmi bude fungovať, keď z doterajších zistení je zrejmé, že aj napriek súdnym rozhodnutiam sa maloletí spolu nestretávajú. Rovnako sa nestretáva sťažovateľka s maloletým ■■■■ a otec s maloletým ■■■■. Pri nepochybnom rozvrate rodinného života oboch maloletých, ktorý bol dôsledkom nerešpektovania predchádzajúcich súdnych rozhodnutí, nemôže rozsudok krajského súdu preto obstáť ani z toho dôvodu, že obsahuje len rozhodnutie o osobnej starostlivosti rodičov.

23. Nie je úlohou ústavného súdu skúmať, či sa právoplatné rozhodnutie krajského súdu dodržiava. Všeobecné súdy sa však nemôžu vzdať priestoru, v ktorom dohliadnu na to, či nimi vytvorená a otázná či správna úprava rodičovských práv sa v takomto komplikovanom prípade aj skutočne realizuje. Absencia dohľadu podľa § 37 zákona o rodine nad nepochybne rozvrátenou výchovou oboch maloletých, v ktorom neboli realizované predchádzajúce súdne rozhodnutia, je prejavom nedostatočného záujmu krajského súdu o nápravu smerom k obnove súrodeneckého vzťahu oboch maloletých a ich vzťahu k rodičom. Rozhodnutím krajského súdu o zverení maloletého ■■■■ do starostlivosti matky a maloletého ■■■■ do starostlivosti otca sa opätovne vytvoril priestor pre prehlbovanie dlhotrvajúceho odlučovania maloletého ■■■■ od matky a jeho brata. Krajský súd podporil tento stav, ktorý bol výsledkom nerešpektovania predchádzajúceho súdneho rozhodnutia. Navyše, rozhodnutie krajského súdu je založené iba na konštatácii o tom, že maloletý ■■■■ odmieta matku, nevyplýva však z neho vysporiadanie sa s vykonanými dôkazmi v prospech vhodnosti výchovného prostredia otca v porovnaní s vhodnosťou výchovného prostredia matky z pohľadu najlepšieho záujmu oboch maloletých.

24. Závery krajského súdu nevyplývajú z vysporiadania sa so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami, ktoré boli zistené v priebehu neprimerane dlho trvajúceho konania, počas ktorého bol akceptovaný stav, ktorý nemal oporu v predchádzajúcom súdnom rozhodnutí. Základ rozhodnutia krajského súdu spočíva len na poslednom a len na maloletého ■■■■ zameranom posudku. To odôvodňuje vyslovenie porušenia základných práv oboch sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

25. Sťažovateľka sa domáhala vyslovenia porušenia základného práva na rodičovstvo podľa čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy. Článok 41 ods. 1 ústavy osobitne chráni inštitúcie manželstva, rodičovstva a rodiny a zároveň garantuje osobitnú ochranu detí a mladistvých, no bez toho, aby konštruoval

osobitné základné právo vo vzťahu k rodinnému životu rodičov a detí. Takéto právo možno vyvodíť z čl. 41 ods. 4 ústavy, ktorý vytvára na strane jednej právo rodičov na starostlivosť a výchovu detí, a na strane druhej tomu zodpovedajúce právo detí na rodičovskú výchovu. Vychádzajúc z uvedeného, preto nie je dôvodná ústavná sťažnosť sťažovateľky vo vzťahu k porušeniu jej práv podľa čl. 41 ods. 1 ústavy. Na strane druhej sťažovateľka formulovala aj porušenie základného práva podľa čl. 41 ods. 4 ústavy, z ktorého vyplýva právo rodičov na starostlivosť o deti a o ich výchovu. Rozsudkom krajského súdu bol maloletý ■■■■■ zverený do osobnej starostlivosti sťažovateľky a vo vzťahu k maloletému ■■■■■ bolo rozhodnuté tak, že s ohľadom na jeho zverenie otcovi sa s ním sťažovateľka má právo stretávať pravidelne každý druhý víkend a aj v týždni, v ktorý s ním nebude počas víkendu. Takáto úprava sama osebe vzhľadom na to, že rodičia spolu nežijú, nepredstavuje neprimeraný zásah do osobitného základného práva sťažovateľky podľa čl. 41 ods. 4 ústavy.

26. Maloletý sťažovateľ na rozdiel od sťažovateľky namietol len porušenie svojho práva podľa čl. 41 ods. 1 ústavy. I keby namietol porušenie práva na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 ústavy, nebolo by možno dospieť k záveru o porušení tohto jeho základného práva. Namietaným rozhodnutím bol maloletý sťažovateľ zverený do starostlivosti matky. Tým bol vytvorený dostatočný priestor na to, aby sa mu dostalo rodičovskej výchovy a starostlivosti zo strany matky. Rovnako rozhodnutie o úprave jeho stretávania s otcom samo osebe nie je spôsobilé viesť k záveru o porušení jeho práva podľa čl. 41 ods. 4 ústavy. Nastavenie rodičovských práv a povinnosti k otcovi maloletého sťažovateľa, ktorého obsahom je pravidelné stretávanie sa každý druhý víkend, nie je neproporčným alebo excesívnym prvkom, ktorý by mohol predstavovať rozpor s právom maloletého sťažovateľa na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Preto z rozhodnutia krajského súdu nemožno vyvodíť porušenie základného práva maloletého sťažovateľa z dôvodu namietaného čl. 41 ods. 1 ústavy. V dôsledku nedostatku spoločného života s jeho bratom by bolo skôr možné uvažovať o jeho základnom práve na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy. Toto právo však maloletý sťažovateľ nenamietal.

27. Napokon obaja sťažovatelia žiadali o vyslovenie porušenie svojho práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru. K tomu treba uviesť, že pôvodná úprava rodinného života sťažovateľov vychádzala zo súdneho rozhodnutia o striedavej osobnej starostlivosti, v ktorej mal byť maloletý sťažovateľ stále spolu so svojím bratom raz v starostlivosti otca a potom rovnaký čas v starostlivosti matky. Takáto konštrukcia mu umožňovala realizáciu jeho rodinných väzieb nielen vo vzťahu k oboj rodičom, ale predovšetkým vo vzťahu k jeho rovnako starému bratovi. Rovnako táto konštrukcia predstavovala dostatočný priestor na primeraný rodinný život sťažovateľky, ktorý sa realizoval vo vzťahu k oboj jej rovnako starým deťom. Do tejto úpravy bolo zasiahnuté faktickým konaním otca, ktoré bolo v rozpore so súdnym rozhodnutím. Rozhodnutie krajského súdu je vlastne právnym vyjadrením tohto fakticky nastoleného stavu s pokusom o upevnenie súrodeneckých väzieb maloletých v prostredí ich stretávania sa počas spoločných víkendov striedavo u oboj rodičov.

28. K tomu však treba uviesť, že namietané rozhodnutie krajského súdu spočíva na zisteniach z posledného posudku, ktorého závery neboli žiadnym spôsobom verifikované a ktoré sú v rozpore s ostatnými v konaní zistenými skutočnosťami. Rovnako je toto rozhodnutie sprevádzané absenciou využitia takých nástrojov rodinného práva, ktoré by boli spôsobilé viesť k presvedčeniu o tom,

že toto nové usporiadanie práv a povinností bude rešpektované konaním otca, ktorý už skôr prispel k rozvratu pôvodne nastavených pravidiel rodinného života nielen sťažovateľov, ale aj druhého maloletého. V rozhodnutí krajského súdu došlo k nerešpektovaniu rodinného života oboch sťažovateľov, keďže boli nastavené také pravidlá ich ďalšieho rodinného života, ktoré nie sú dostatočne zdôvodnené, sú výsledkom nerešpektovania predchádzajúceho rozhodnutia a ktoré napokon vytvárajú opätovný priestor na to, aby nie súdne rozhodnutia, ale konanie otca bolo určujúcim faktorom rodinného života sťažovateľov a maloletého ■■■■■. Takýto zásah do rodinného života sťažovateľov je preto v rozpore s ich právom podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru.

V.

29. Zistené porušenie základných práv sťažovateľov odôvodňuje to, aby im krajský súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré im vznikli právnym zastúpením. Výška náhrady bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon v roku 2021 je 181,17 eur. Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 181,17 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 10,87 eur) predstavuje 384,08 eur. Vzhľadom na to, že právny zástupca sťažovateľov je platiteľom dane z pridanej hodnoty, k tejto sume treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 76,82 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2022

Peter Straka
predseda senátu